

۱۰. کمیسیون صنایع و معادن وظایف، اختیارات و اولویت‌های پیشنهادی

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۷۰۶۹
خردادماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱. معرفی محدوده وظایف هر کمیسیون..... ۱
۲. دستگاه‌های مرتبط با کمیسیون صنایع و معادن..... ۵
۳. اسناد بالادستی و قوانین مهم حوزه کاری کمیسیون صنایع و معادن..... ۷
۴. فهرست مسائل مهم در حوزه وظایف کمیسیون صنایع و معادن..... ۱۲
۵. نکات مهم درباره ساختار کمیسیون صنایع و معادن..... ۳۲

۱۰. کمیسیون صنایع و معادن وظایف، اختیارات و اولویت‌های پیشنهادی

۱. معرفی محدوده وظایف هر کمیسیون

الف) وظایف کمیسیون صنایع و معادن براساس آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی براساس ماده (۴۵) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، کمیسیون صنایع و معادن یکی از کمیسیون‌های تخصصی مجلس است که وظایف و اختیارات زیر را در حوزه‌های صنایع، پست، مخابرات، معادن، پتروشیمی، صنایع هوافضا و ارتباطات برعهده دارد:

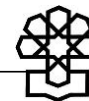
- بررسی طرح‌ها و لوایح ارجاعی و گزارش آن به مجلس شورای اسلامی؛
- بررسی و تصویب آزمایشی طرح‌ها و لوایح و همچنین تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی؛
- رسیدگی به درخواست‌های تحقیق و تفحص؛
- رسیدگی به سؤال نمایندگان از رئیس‌جمهور و وزیران؛
- بررسی موارد ارجاعی از لوایح برنامه توسعه و بودجه سالیانه و گزارش آن به کمیسیون تلفیق؛
- کسب اطلاع از کم‌وکیف اداره امور کشور، دریافت و بررسی گزارش‌های عملکردی و نظارتی از اجرای قوانین مربوط به دستگاه‌های ذی‌ربط؛
- تهیه گزارش موردی و سالیانه در خصوص امور اجرایی دستگاه‌ها و نحوه اجرای قوانین به‌خصوص قانون برنامه توسعه و بودجه سالیانه و ارائه نکات مثبت، منفی و پیشنهاد نحوه اصلاح آن و تقدیم گزارش به مجلس جهت قرائت؛
- کمیسیون‌ها رأساً یا با تقاضای حداقل ده نفر از نمایندگان می‌توانند در موارد مهم و حساس و در مواجهه با تخلفات یا سوءمدیریت، با دعوت از مسئولان ذی‌ربط موضوع را بررسی نموده و گزارش آن را به هیئت رئیسه ارائه کنند. هیئت رئیسه می‌تواند گزارش مذکور را در دستور کار مجلس قرار دهد و پس از آن براساس آیین‌نامه داخلی مجلس پیگیری شود.

ب) عملکرد تقنینی و نظارتی کمیسیون صنایع و معادن در دوره دهم

کمیسیون صنایع و معادن مجلس دهم در حوزه تقنینی در حوزه‌های صنعت، معدن و فناوری اطلاعات طرح‌ها و لوایح زیر را در دستور کار خود قرار داده است:

جدول ۱. طرح‌ها و لوایح کمیسیون صنایع و معادن در حوزه صنعت، معدن و فناوری اطلاعات

ردیف	عنوان	طرح / لایحه	وضعیت
۱	مواد مرتبط قانون برنامه ششم توسعه کشور: بند «ث» ماده (۴): تکلیف دولت به منظور جذب شرکت‌های معتبر جهانی و منطقه‌ای در زنجیره تولید داخلی بند «ذ» ماده (۳۵): تکلیف دولت برای تغییر ساختار مصرف آب شرکت‌های معدنی بند «الف» ماده (۴۳): تکلیف دولت به تشکیل شورای معادن استان و اختصاص تا یک درصد فروش معادن و صنایع معدنی برای جبران خسارات بند «ب» ماده (۴۳): تکلیف وزارت صمت به اولویت قائل شدن توسط سازمان‌های توسعه‌ای نسبت به سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی بند «پ» ماده (۴۳): تکلیف وزارت صمت برای هزینه‌کرد ۱۰۰٪ درآمدهای حاصل از حقوق دولتی معادن در امور ذکر شده جزء «۳» بند «الف» ماده (۴۴): دولت موظف است برای جلب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، به منظور افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند که تا آخر اجرای قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن افزایش یابد. بند «الف» ماده (۴۶): الزام وزارت صمت به ارائه فهرست اولویت‌های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) با رعایت ملاحظات آمایش سرزمینی بند «ح» ماده (۴۶): تکلیف وزارت صمت به ارائه طرح نوسازی و بازسازی صنایع بند «خ» ماده (۴۶): تکلیف دولت به حمایت لازم از صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی ماده (۵۴): الزام وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت حمایت از سازندگان داخلی تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری	لایحه	مصوب شده است.
۲	طرح تشکیل وزارتخانه‌های «صنعت و معدن» و «توسعه صادرات و بازرگانی»	طرح	شورای نگهبان ایراد گرفته است و به مجلس بازگشته است.
۳	طرح الحاق یک ماده به قانون معادن	طرح	کلیات در کمیسیون ویژه تولید ملی تصویب شده است.
۴	لایحه اصلاح تبصره «۵» الحاقی ماده (۲۴) قانون معادن - مصوب ۱۳۹۲	لایحه	استرداد لایحه از طرف دولت
۵	قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی	طرح	مصوب شده است.
۶	طرح ساماندهی صنعت خوردو	طرح	شورای نگهبان برای بار سوم ایراد گرفته است و به مجلس بازگشته است.
۷	طرح قوانین و احکام نامعتبر در حوزه صنعت	طرح	در کمیسیون صنایع و معادن در حال بررسی است.

ردیف	عنوان	طرح / لایحه	وضعیت
۸	طرح قوانین و احکام نامعتبر در حوزه معدن	طرح	در کمیسیون صنایع و معادن تصویب شده است.
۹	قوانین بودجه سنواتی	لایحه	-
۱۰	قانون اساسنامه شرکت ملی سازمان پست جمهوری اسلامی ایران	لایحه	تأیید شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۹۵/۰۵/۰۶
۱۱	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تمپره در مورد ارائه منابع مخابراتی برای کاهش بلا و عملیات امدادی	لایحه	تأیید شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۳۱
۱۲	لایحه حمایت از مالکیت فکری (۱۳۹۸)	لایحه	۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول - در حال بررسی در کمیسیون‌های تخصصی
۱۳	طرح حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری)	طرح	در مراحل نهایی در کمیسیون حقوقی و قضایی

در کمیسیون صنایع و معادن دوره دهم، سه تحقیق و تفحص در حوزه صنعت و معدن انجام شده است. تحقیق و تفحص از شرکت دخانیات ایران و تحقیق و تفحص از معادن انجام شده و مورد تصویب کمیسیون قرار گرفته است. تحقیق و تفحص از صنعت خودروسازی نیز در حال انجام است. از مهم‌ترین جلسات نظارتی برگزار شده در کمیسیون صنایع و معادن (دوره دهم) می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- واگذاری و عرضه سهام شرکت آلومینیم ایران توسط سازمان خصوصی‌سازی،
- قرارداد سایپا کاشان با شرکت فرانسوی پژو - سیتروئن در سال ۱۳۹۵،
- عدم شفافیت مالی، علل آتش‌سوزی‌های اخیر و کاهش تولید در واحدهای مختلف پتروشیمی آبادان از سال ۱۳۹۰ تاکنون،
- گزارش وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت در خصوص وضعیت بازار خودرو،
- بررسی پیش‌نویس نهایی نقشه راه بخش معدن و صنایع معدنی ایران و برنامه چهار سال (۱۴۰۰-۱۳۹۷) وزارت صنعت، معدن و تجارت،
- وضعیت بازار ارز و تأمین ارز مورد نیاز واحدهای تولیدی،
- بررسی آثار تحریم بر توسعه صنعت پتروشیمی، صادرات و درآمد ارزی کشور،
- بررسی دلایل التهابات بازار محصولات پتروشیمی، معدنی و فلزی در بورس کالا،
- استماع گزارش هیئت عامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران از عملکرد و برنامه‌های آن شرکت،
- بررسی برنامه‌های دولت محترم در خصوص کنترل و تنظیم بازار و فرایند تخصیص ارز به واحدهای تولیدی در راستای سیاست‌های ضدتحریم،
- بررسی میزان تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده در قوانین بودجه‌های سنواتی از محل حق انتفاع معادن،
- بررسی وضعیت بازار و صنعت خودرو با حضور مسئولان وزارت صنعت، معدن و تجارت،

- بررسی مسائل و مشکلات صنف کفاشان دست‌دوز کشور،
- بررسی مسائل و مشکلات شرکت ماشین‌سازی تبریز،
- بررسی مشکلات شرکت سرمایه‌گذاری توسعه صنایع لاستیک،
- نقش عامل خودرو در افزایش تلفات جاده‌ای،
- جلسه مشترک کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و کمیسیون صنایع در خصوص وضعیت بازار ارز و تأمین ارز مورد نیاز واحدهای تولیدی،
- بررسی عملکرد وزارت صنعت، معدن و تجارت از اجرای بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه کشور،
- بررسی مشکلات ناشی از تحریم در واحدهای تولید و قطعه‌سازان با حضور ریاست محترم مجلس شورای اسلامی،
- بررسی راهکارهای مجلس در موضوع رونق تولید در سال ۱۳۹۸،
- توقف ثبت و سفارش خودرو افزایش تعرفه واردات خودرو،
- وضعیت تأمین مواد اولیه، تولید و فروش شمش آلومینیم در واحدهای بالادستی صنعت آلومینیم کشور،
- بررسی مشکلات تولید و عرضه کالاهای صنعتی و اساسی، مواد معدنی و پتروشیمی و صنایع غذایی و دارویی،
- سؤال از وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در صحن علنی در خردادماه ۱۳۹۸،
- بررسی میزان تحقق احکام قانونی و نتایج کمی و کیفی خدمات ارائه شده پیرامون دولت الکترونیک در صحن کمیسیون صنایع با حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و دبیر شورای عالی فضای مجازی،
- بررسی وضعیت قانونی و مشکلات اجرایی مجوز نماد الکترونیکی،
- بررسی وضعیت پیام‌رسان‌های داخلی با حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات،
- سؤال از وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در خصوص وضعیت فضای مجازی با حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات،
- بررسی وضعیت بازار تلفن همراه با حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات،
- استماع گزارش پیشرفت برنامه‌های مرکز ملی تبادل داده مشتمل بر تعداد دستگاه‌های اجرایی متصل، کیفیت و نتایج کمی ارائه خدمات.

۲. دستگاه‌های مرتبط با کمیسیون صنایع و معادن

الف) وزارت صنعت، معدن و تجارت

در حال حاضر متولی بخش تولید و بازرگانی در ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت است که از لحاظ ساختار سازمانی به سه بخش اصلی به شرح زیر تقسیم می‌شود:

- **حوزه ستادی:** بخش ستادی عمدتاً مسئولیت سیاست‌گذاری، پشتیبانی، برنامه‌ریزی عملیاتی، نظارت، پایش وضعیت و رسیدگی به مسائل کلان هر سه بخش صنعت، معدن و بازرگانی را برعهده دارد.

- **حوزه سازمان‌های استانی:** سازمان‌های استانی که در ۳۱ استان کشور مستقر هستند، با برقراری ارتباط نزدیک‌تر با واحدهای صنعتی، معدنی و بازرگانی، اجرای برنامه و سیاست‌های تعیین شده در سطوح استانی را برعهده دارند.

- **حوزه سازمان‌های تابعه:** سازمان‌های تابعه نیز مسئولیت توسعه و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های حاکمیتی در حوزه مأموریت خود را برعهده دارند که این اقدامات با مشارکت بخش خصوصی و یا به صورت مستقل توسط این سازمان‌ها انجام می‌شود. عمده سازمان‌های تابعه وزارت صمت عبارتند از:

- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و شرکت‌های تابعه، در حوزه‌های صنایع پیشرفته، حمل‌ونقل ریلی، کشتی‌سازی، نفت و گاز و پتروشیمی، خودروسازی با اولویت مناطق محروم و توسعه نیافته و عدم استقبال بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر (VC) و ...؛

- سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت‌های تابعه، در حوزه‌های از معدن و صنایع معدنی مانند فولاد، آلومینیم، مس و ...؛
- سازمان توسعه تجارت، در حوزه صادرات و واردات؛
- سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، در حوزه‌های حمایتی، بازرسی و نظارت بر قیمت، توزیع کالاها و تنظیم بازار؛

- سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی، مسئول اجرای سیاست‌های تعیین شده از سوی وزارت صمت در حوزه شهرک‌ها و نواحی صنعتی؛
- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، در حوزه انجام وظایف حاکمیتی مطالعات زمین‌شناسی و اکتشاف پایه منابع معدنی؛

- بانک صنعت و معدن، برای اعطای تسهیلات، سرمایه‌گذاری و مشارکت در حوزه‌های صنعتی و معدنی با رویکرد تأمین مالی و حمایت مشاوره‌ای از صنایع کوچک و متوسط؛
- صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، ضمانت صادرات، توسعه صنایع دریایی و حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته، کمک به تأمین مالی و پوشش ریسک‌ها؛

• مرکز ملی فرش ایران، امور مربوط به سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، نظارت، هدایت و حمایت از صنعت فرش دستباف؛

• مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، انجام تحقیقات، جمع‌آوری آمار و اطلاعات، نشر اطلاعات تجاری و انجام پژوهش‌های لازم جهت تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی- بازرگانی داخلی و خارجی.

ب) اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران به‌عنوان پارلمان بخش خصوصی و تشکل‌ها شناخته می‌شود. ایجاد هماهنگی و همکاری بین بازرگانان و صاحبان صنایع و معادن و ارائه مشاوره در زمان تهیه لوایح و مقرراتی که با امور بازرگانی و صنایع و معادن ارتباط دارد، از وظایف آن است.

ج) شورای رقابت

تشخیص مصادیق رویه‌های ضدرقابتی، تصویب دستورالعمل‌های تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات انحصاری، پیشنهاد تشکیل نهادهای تنظیم‌کننده بخشی و... از جمله وظایف این شورا است.

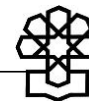
د) شرکت ملی صنایع پتروشیمی

شرکت ملی صنایع پتروشیمی از شرکت‌های تابعه وزارت نفت است که به‌عنوان یک سازمان توسعه‌ای، نقش توسعه صنعت پتروشیمی در مناطق کمتر توسعه‌یافته و مشارکت با بخش‌های غیردولتی در چارچوب قوانین کشور و سرمایه‌گذاری در صنایع پیشرفته و یا خطرپذیر را به‌عهده دارد. همچنین این شرکت با رویکرد کاهش خام‌فروشی و تکمیل زنجیره ارزش به برنامه‌ریزی کلان، بسترسازی، تسهیلگری و پشتیبانی توسعه پایدار صنعت پتروشیمی می‌پردازد.

ه) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

کمیسیون صنایع و معادن در راستای انجام وظایف تقنینی و نظارتی خود در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات با وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های تابعه آن مرتبط است:

- شرکت ارتباطات زیرساخت، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، سازمان فناوری اطلاعات ایران، پست بانک ایران، شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، سازمان فضایی ایران، پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات، پژوهشگاه فضایی ایران، شرکت خدمات هوایی پیام، دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات.

۳. اسناد بالادستی و قوانین مهم حوزه کاری کمیسیون صنایع و معادن

• سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی؛ مصوب سال ۱۳۹۱

سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی شامل ۲۳ بند است که از اهم موارد می‌توان به بالا بردن قدرت رقابت و افزایش بهره‌وری عوامل تولید، اصلاح و بازسازی ساختار تولید ملی، بالا بردن درجه ساخت داخل تا محصول نهایی، بهبود فضای کسب و کار، شفاف‌سازی و بهنگام‌سازی آمار و اطلاعات، توسعه فرهنگ حمایت از سرمایه، کار، کالاها و خدمات ایرانی، گسترش تنوع ابزارهای سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و تکمیل ساختارهای آن، حمایت از محققان و سرمایه‌گذاران و تشویق ورود سرمایه‌های ایرانی به حوزه‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر، تنقیح و اصلاح قوانین و مقررات جلوگیری از ایجاد انحصار در چرخه تولید و تجارت تا مصرف اشاره کرد.

• سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛ مصوب سال ۱۳۹۲

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله، با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیشرو، دانش‌بنیان و برون‌گرا توسط مقام معظم رهبری در قالب ۲۴ بند ابلاغ شد. از جمله بندهای این سیاست‌ها می‌توان به افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی به‌ویژه اقلام وارداتی، حمایت همه‌جانبه و هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزش‌آوری مثبت، تکمیل زنجیره ارزش و جلوگیری از خام‌فروشی، برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با سایر کشورها به‌ویژه با کشورهای منطقه و افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن اشاره کرد.

• قانون معادن و اصلاحات و الحاقات بعدی آن؛ مصوب ۱۳۷۷، اصلاح در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴

قانون معادن یکی از قوانین مادر کشور برای تعیین تکلیف نحوه اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از معادن است. این قانون حاکمیت وزارت صنعت، معدن و تجارت را بر بخش معادن کشور به رسمیت شناخته و فرایندهای قانونی اکتشاف منابع معدنی، صدور مجوزهای استخراج و بهره‌برداری، احیا و بازسازی مناطق تخریب شده در اثر فعالیت‌های معدنی را تبیین کرده است. نحوه تعامل فعالان حوزه معادن با سایر نهادها و دستگاه‌ها مانند محیط‌زیست، منابع طبیعی، میراث فرهنگی، سازمان انرژی اتمی و... تا حدودی در این قانون مشخص شده است. تعریف شورای عالی معادن، ترکیب، وظایف و اختیارات این شورا و همچنین نظام حقوق دولتی معادن از موارد مهم این قانون است. آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز در سال ۱۳۹۲ پس از اصلاح این قانون، مصوب شده است. در سال ۱۳۹۴ در قالب قانون رفع موانع تولید، موادی

درخصوص قراردادهای استخراج و فروش و قیمتگذاری محصولات معدنی به این قانون الحاق شده است.

• قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی؛ مصوب سال ۱۳۸۷

یکی از زیرساخت‌های اصلی قانونی حوزه صنایع دریایی، قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی است. در ماده (۱) این قانون، مقرر شد صندوق توسعه صنایع دریایی برای مطالعه، تبیین، تنظیم و اعمال انواع حمایت از صنایع دریایی، (ساخت، تولید، تعمیر و نگهداری انواع مختلف تجهیزات شناورهای سطحی، زیرسطحی، اثرسطحی و صنایع فراساحلی)، رفع مشکلات و عوامل بازدارنده با رعایت ملاحظات زیست محیطی، تأسیس شود. مطابق ماده (۱۰) این قانون، کلیه حمایت‌های مندرج در این قانون از زمان تصویب به مدت ده سال پایدار خواهد بود، اما با گذشت بیش از یک سال و نیم از موعد مقرر، هنوز لایحه آن تقدیم مجلس نشده است و ضروری است این موضوع در اولویت کار کمیسیون صنایع و معادن مجلس یازدهم قرار گیرد.

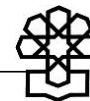
• قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار؛ مصوب سال ۱۳۹۰

مهم‌ترین اهداف این قانون که با رویکرد رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری در قالب ۲۹ ماده تدوین و تصویب شده عبارتند از:

۱. تسهیل شروع کسب و کار به‌ویژه از طریق تسریع در صدور مجوزها؛
۲. الزام مسئولان به مشورت با فعالان اقتصادی پیش از تصمیم‌گیری اقتصادی؛
۳. شفاف‌سازی اطلاعات و آمار مورد نیاز فعالان اقتصادی؛
۴. شفاف‌سازی معاملات بخش عمومی؛
۵. ایجاد دسترسی به بازار برای تولیدکنندگان کوچک؛
۶. باثبات و قابل پیش‌بینی کردن تغییر سیاست‌ها، تصمیم‌ها و رفتارهای مسئولان اقتصادی؛
۷. ایجاد سامانه‌های پنجره واحد معاملات بخش عمومی و تجارت فرامرزی؛
۸. هدایت ظرفیت‌های سیاست خارجی در جهت افزایش صادرات غیرنفتی و جذب سرمایه خارجی.

• قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ مصوب سال ۱۳۹۳

این قانون مشتمل بر ۸۴ ماده است که در جزء «۴» بند «الف» ماده (۱) قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، وزارت نفت مکلف شده قیمت خوراک مایع و گاز تحویلی به واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی‌ها را با رعایت معیارهایی از جمله متناسب با درآمد فروش گاز و خوراک مایع، ایجاد انگیزش و جذب سرمایه‌گذاری و اعمال تخفیف پلکانی با انعقاد قراردادهای بلندمدت

و افزایش زنجیره ارزش افزوده تا محصولات میانی و نهایی تعیین کند. مطابق قانون مذکور، آیین‌نامه مربوط به جزء «۴» بند «الف» ماده (۱)، تدوین و ابلاغ شده است. اما آیین‌نامه تدوین شده اثر بخشی لازم را ندارد و نیاز به بازنگری دارد.

همچنین در بند «ب» ماده (۵۲) این قانون، صندوق توسعه ملی موظف شده است در هر سال ده درصد (۱۰٪) از منابع ورودی به صندوق را جهت پرداخت تسهیلات به بخش‌های خصوصی و تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی به طرح‌های دارای توجیه فنی، زیست‌محیطی و مالی و اهلیت متقاضی به صورت پرداخت و بازپرداخت ریالی در بخش صنعت، معدن، گردشگری و صادرات کالاهای صنعتی و معدنی به استثنای بخش ساخت مسکن در بانک‌های دولتی و خصوصی داخلی سپرده‌گذاری کند. سود سپرده‌گذاری و اقساط وصولی مجدداً جهت پرداخت تسهیلات طرح‌های موضوع این بند اختصاص می‌یابد. تبدیل ارز به ریال موضوع این بند زیر نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد.

• قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور؛ مصوب سال ۱۳۹۴ و اصلاح آن مصوب سال ۱۳۹۷

مهم‌ترین اهداف این قانون که با رویکرد حمایت و تشویق فعالان اقتصادی غیردولتی در قالب ۶۳ ماده تدوین و تصویب شده عبارتند از:

۱. تعیین تکلیف نحوه تسویه مطالبات قطعی دولت؛
۲. حمایت از اشخاص حقیقی و حقوقی در خصوص طرح‌های ارتقا کیفیت، کاهش هزینه تولید، بهبود کیفیت محیط‌زیست، افزایش تولید و صادرات و طرح‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی؛
۳. تعیین تکلیف نرخ و فرایند تسویه بدهکاران ارزی از محل حساب ذخیره ارزی؛
۴. واگذاری اموال منقول و غیرمنقول بانک‌ها؛
۵. آزادسازی وثیقه‌های مازاد یا تبدیل وثیقه فعالان اقتصادی توسط بانک‌ها متناسب با میزان باقی‌مانده تسهیلات؛
۶. افتتاح حساب ویژه تأمین سرمایه در گردش؛
۷. تمهیدات استمهال یا امهال بدهی‌های سررسید شده؛
۸. ایجاد ستاد تسهیل و رفع موانع تولید به منظور حل و فصل مشکلات واحدهای صنعتی، کشاورزی، حمل‌ونقل و بنگاه‌های دانش‌بنیان.
۹. تعیین تکلیف نحوه واگذاری معادن در اختیار دولت به بخش خصوصی از طریق انعقاد قراردادهای استخراج و فروش.

• **قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور؛ مصوب سال ۱۳۹۵**

قانون برنامه ششم توسعه، سومین برنامه‌ای است که در راستای تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور تهیه شده است. این برنامه برای دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۰ و در قالب ۱۹ بخش و ۱۲۴ ماده تدوین و تصویب شده است. در برنامه ششم (بند «الف» ماده (۴۶)) به منظور رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر ظرف مدت ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، فهرست اولویت‌های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) را با رعایت ملاحظات آمایش سرزمینی و تعادل بخشی منطقه‌ای به تصویب هیئت وزیران برساند. همچنین در بند «پ» ماده (۴۶)، بانک مرکزی (شورای پول و اعتبار) مکلف است سیاست‌های پرداخت تسهیلات بانکی را به گونه‌ای تنظیم نماید که سهم بخش صنعت و معدن از تسهیلات پرداختی سالیانه طی اجرای قانون برنامه حداقل ۴۰ درصد باشد. (۴۰٪) باشد.

مطابق جزء «۳» بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه ششم توسعه، دولت موظف است برای جلب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، به منظور افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند که تا آخر اجرای قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن افزایش یابد.

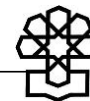
ماده (۴۳) این قانون، تشکیل شوراهای استانی معادن را مطرح کرده است و دولت را موظف کرده تا ضمن تشکیل شوراهای استانی معادن بخشی از اختیارات و وظایف شورای عالی معادن را به این شوراهای استانی تفویض نماید. جبران خسارات ناشی از فعالیت‌های معدنی با پرداخت یک درصد میزان فروش معادن و ۱۰۰ درصد اختصاصی تلقی شدن درآمدهای بخش معادن (حقوق دولتی، حق انتفاع و...) برای توسعه حوزه معادن و صنایع معدنی از موارد مهم این بند از قانون است.

بخش (۱۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم با عنوان «ارتباطات و فناوری اطلاعات» است. سه ماده (۶۷) تا (۶۹) این بخش از قانون، تکالیف متعددی برای حوزه‌های مختلف از جمله دولت الکترونیک، توسعه زیرساخت ارتباطات کشور و هوشمندسازی مدارس دارد.

• **قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی؛ مصوب**

سال ۱۳۹۸

قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی با هدف تقویت توانمندی ساخت داخل و نقش آن در رونق تولید، مشتمل بر ۲۴ ماده و ۳۰ تبصره تدوین و تصویب شد. مهم‌ترین ابزارهای تسهیلگر در فرایند اجرا در این قانون شامل مشوق‌های انگیزشی، تسهیل در صدور

مفصاحساب‌های بیمه‌ای، تأمین مالی فکتورینگ (امکان نقدشوندگی دیون زودتر از موعد سررسید)، ایجاد شرکت‌های تضمین (Companies Surety) برای رقابت با نظام بانکی در صدور ضمانتنامه، بیمه عملکرد یا گارانتی عملکرد محصولات تولیدی داخلی (Performance Guarantee)، اصلاحات نهادی در حوزه‌های بیمه‌ای و گشایش اعتبار ارزی به نفع سازندگان داخلی با هدف کاهش هزینه‌های مبادله و درنهایت معاف شدن افزایش سرمایه از محل افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌ها (ماده (۱۴) قانون) با هدف رفع مانع ماده (۱۴۱) قانون تجارت و امکان تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی است.

• قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (مصوب آذرماه ۱۳۸۲)

قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مشتمل بر ۱۴ ماده است. طبق ماده (۳) این قانون وظایف متعدد و مهمی برعهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت بر شبکه‌های پستی، پست بانک و مخابراتی و فناوری اطلاعات کشور در چارچوب سیاست‌های کلی نظام.
- ایجاد، نگهداری، بهره‌برداری و توسعه شبکه‌های مادرپستی و مخابراتی کشور.
- تنظیم، مدیریت و کنترل فضای فرکانسی کشور و تدوین مقررات و تصویب ضوابط و جداول و معیارهای استفاده بهینه از فرکانس و مدارهای ماهواره‌ای و نظارت و حاکمیت بر طیف و جدول ملی فرکانس کشور.
- به‌منظور تحقق حاکمیت دولت، ایجاد و حفظ شبکه‌های مادر مخابراتی، تنظیم فضای فرکانسی کشور و تضمین استمرار ارائه خدمات پستی و مخابراتی به‌عهده دولت خواهد بود. به‌منظور جلوگیری از ضرر و زیان جامعه و تحقق رشد و توسعه اقتصادی کشور، بخش غیردولتی در قلمرو شبکه‌های غیرمادر بخش مخابرات شبکه‌های مستقل و موازی پستی و مخابراتی، با رعایت اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حسب مجوز هیئت وزیران اجازه فعالیت خواهند داشت.
- صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای ارائه خدمات پستی و مخابراتی و فناوری اطلاعات در سطح کشور در چارچوب قوانین و مقررات و با رعایت اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- طراحی و تدوین نظام ملی فناوری اطلاعات کشور.
- توسعه و ترویج ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز آن به‌منظور دسترسی آحاد مردم به خدمات پایه ذی‌ربط.
- فراهم نمودن زمینه مشارکت بخش غیردولتی در توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات.

• **قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات (مصوب ۱۳۹۲/۸/۱۹)**

این قانون دارای یک ماده واحد بوده و هدف آن وصول درآمدهای بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات و تخصیص صد درصد این مبالغ در همان بخش است.

• **قانون اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۴/۱۳)**

این قانون آزمایشی و مدت اجرای آن پنج سال تعیین شده است. این قانون مشتمل بر ۳۴ ماده است که وظایف بخش پست دولتی را مشخص می‌کند و همچنین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را مکلف به صدور پروانه فعالیت به اپراتورهای غیردولتی پست می‌کند. ماده (۲۷) این قانون اشعار می‌دارد:

ماده (۲۷) - به منظور ایجاد رقابت و توسعه بخش پست، وزارت مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تصویب این اساسنامه نسبت به ساماندهی فعالیت‌های بخش پست و صدور پروانه برای حداقل دو کارور پستی اقدام کند. به منظور تحقق این امر، وزارت متبوع مکلف است با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در ساختار سازمانی، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی با حفظ ساختار موجود معاونت امور پستی اضافه کند.

۴. فهرست مسائل مهم در حوزه وظایف کمیسیون صنایع و معادن

• **اولویت‌های تقنینی**

اولویت اول: بازنگری کلی طرح ساماندهی صنعت خودرو با رویکرد اصلاح شیوه حکمرانی شرکتی در صنعت خودروسازی کشور

اهمیت موضوع

صنعت خودروی هر کشوری به دلیل ارزش و جایگاه ویژه آن در شبکه تولید صنعتی و خدمات پس از فروش، یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی محسوب می‌شود. صنعت خودرو به دلیل ارتباط با بیش از ۶۱ صنعت دیگر به لکوموتیو صنایع معروف است. به همین دلیل این صنعت به عنوان صنعتی کلیدی محسوب می‌شود و دارای پتانسیل بالایی در اشتغال‌زایی است و نقشی مؤثر در رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره ایفا می‌کند. صنعت خودروی کشور مشتمل بر صنعت خودروسازی و قطعه‌سازی خودرو با سهم حدود ۴ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور و سهم حدود ۲۰ درصد در ارزش افزوده کل بخش صنعت کشور و موجودی اشتغال مستقیم و غیرمستقیم حدود ۷۰۰ هزار نفری در اقتصاد ایران، بسیار حائز اهمیت است.

در سال‌های اخیر صنعت خودروسازی کشور به تولید حدود ۱/۵ تا ۱/۶ میلیون دستگاه خودرو رسیده

بود اما از اردیبهشت ماه ۱۳۹۷ همزمان با خروج آمریکا از برجام و اعمال محدودیت تحریمی در صادرات نفت خام و کاهش عواید ارزی به یکباره به دلیل ایجاد شوک ارزی و تبعات اعوجاج قیمتی در بازار مواد اولیه مورد نیاز صنعت ساخت و اختلال دیگر بازارها از یکسو و در فهرست تحریم قرار گرفتن صنعت خودروسازی کشور در شروع تحریمها و خروج طرفها و شرکای خارجی خودروسازهای داخلی و عدم تأمین قطعات مورد نیاز از سوی دیگر موجبات رکود در تولید خودرو و متعاقب آن رکود صنعت قطعه‌سازی خودرو را فراهم ساخت به گونه‌ای که تولید خودرو به کمتر از نصف کاهش پیدا کرد. همزمان با کاهش تولید خودرو به دلیل نابسامانی در بازار ارز کشور و وجود نقدینگی سرگردان بالای کشور، تقاضا برای خودرو با نگاه سوداگری و کسب سود به چندین برابر افزایش یافت. شایان ذکر است که این شوک وارده، بازار خودرو را به شدت دچار اختلال کرد که این آثار در بازار خودرو کشور کماکان باقی است.

در اسناد بالادستی تأکید بر ارتقای کیفی و کمی در صنعت مورد تأکید قرار گرفته است که در ادامه به مواردی از آنها که در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز تأکید شده، اشاره می‌شود. از پارامترهای تأثیرگذار در توسعه صادرات، تولید خودرو متناسب با نیازهای بازارهای صادراتی است که در بند «۱۰» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مورد تأکید قرار گرفته است. براساس این بند، با توجه به بررسی‌های انجام گرفته در روند استراتژی خودروسازان جهان، طراحی و تولید خودروهای برقی، هیبریدی و خودروهایی با سوخت‌های جایگزین، از موارد مهم در صادرات است که با سرمایه‌گذاری در مراکز تحقیق و توسعه (بند «۲» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی) و نیز پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری با کشورهای دیگر (بند «۱۲» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی) قابل اجرا خواهد بود.

همچنین، صرف هزینه و سرمایه‌گذاری و حمایت از واحدهای دانش‌بنیان (بند «۲») و نیز مشارکت و همکاری با شرکت‌ها و برندهای معتبر خارجی به خصوص کشورهای همسایه (بند «۱۲») به منظور تولید خودروهای کم‌مصرف در جهت اصلاح الگوی مصرف متناسب با بند «۸» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ضروری است. در انتها، به منظور افزایش رقابت‌پذیری خودروسازان از طریق خصوصی‌سازی موضوع بند «۳» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی لازم است که طراحی سیستم‌های نظارت دقیق بر استاندارد خودروهای تولیدی (بندهای «۱۹» و «۲۳» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی) برای جلوگیری از تولید خودروهای با کیفیت پایین در دستور کار خودروسازان قرار گیرد.

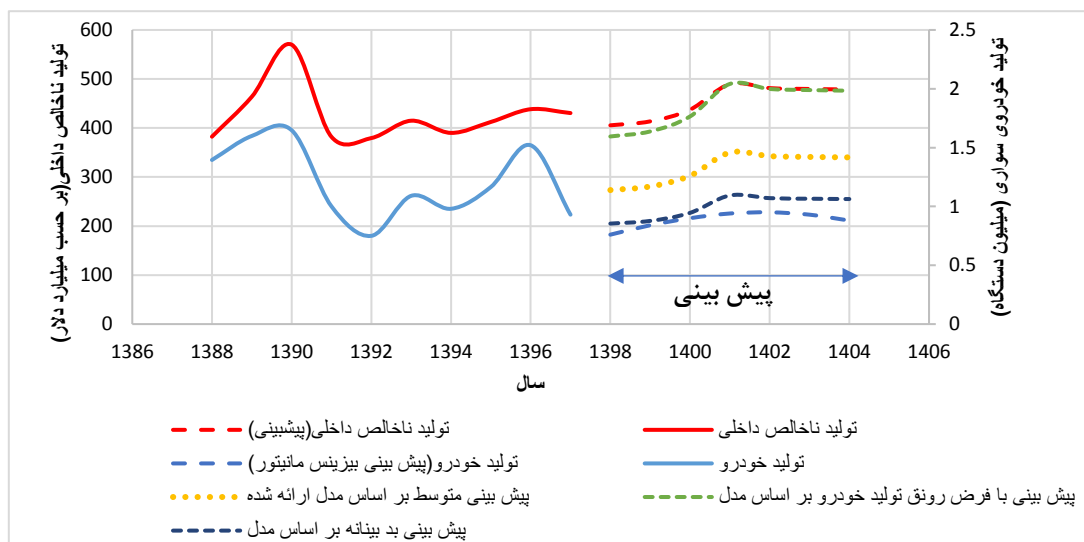
چالش‌های موجود صنعت خودروسازی (ایران خودرو و سایپا) اصولاً ساختاری است و ریشه در حکمرانی شرکتی آن دارد و سیاست‌های حمایتی و پرداخت وام‌های بانکی در حد یک مسکن بوده و بیشتر نمای بیرونی صنعت خودروسازی را روتوش و درست خواهد کرد، اما درمان اساسی مسئله خودرو در اقتصاد ایران به رفع چالش‌های ساختاری مدیریتی، مالکیتی و همچنین ماهیت اقتصادی - سیاسی این نگاه‌ها بستگی دارد و لازمه حل این مسئله، تجویز نسخه درمان صنعت خودروسازی کشور توسط مجلس یازدهم در یک تا دو سال اول فعالیت این دوره مجلس با رویکرد اصلاح ساختار صنعت خودروسازی کشور است.

وضعیت موجود و سناریوهای پیش‌رو

الف) تولید

در سال ۱۳۹۷ تولید خودروی سواری تقریباً ۹۵۶ هزار دستگاه بوده است که به نسبت سال ۱۳۹۶ بیش از ۳۷ درصد کاهش را نشان می‌دهد. از طرفی در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۸ تولید خودرو به ۵۷۳ هزار دستگاه رسید که نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷، نشان از کاهش حدود ۲۵ درصدی تولید می‌دهد. به‌منظور ارائه یک مدل پیش‌بینی‌کننده رفتار تولید خودرو، در سه حالت متوسط، رونق تولید و تحریم، روند تعداد تولید خودرو در ایران و همبستگی آن با تولید ناخالص داخلی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ بررسی شده است. روند تولید خودرو بر مبنای مدل ارائه شده در سه حالت رونق، متوسط و بدبینانه با پیش‌بینی بدبینانه بیزنس مانیتور مقایسه شده است. این مدل واقع‌بینانه، برای حالتی است که خودروسازان در بلندمدت حفظ محصولات فعلی را به‌عنوان راهبرد انتخاب کنند. در مجموع می‌توان گفت در صورت عدم تغییر رویه در راهبردها و رفتار صنعت خودرو، تعداد خودروهای تولیدی در سال ۱۴۰۴ بین ۸۸۰ هزار (بدبینانه) تا یک میلیون و چهارصد هزار دستگاه (واقع‌بینانه براساس مدل ارائه شده) متغیر خواهد بود. در عین حال براساس این مدل در صورت ارائه راهکار مناسب و تغییر رویه حتی در شرایط تحریمی ظرفیت رسیدن به مرز ۲ میلیون خودروی سواری در سال تا سال ۱۴۰۴ وجود دارد.

نمودار ۱. پیش‌بینی تولید خودرو در ایران تا سال ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات تحقیق.

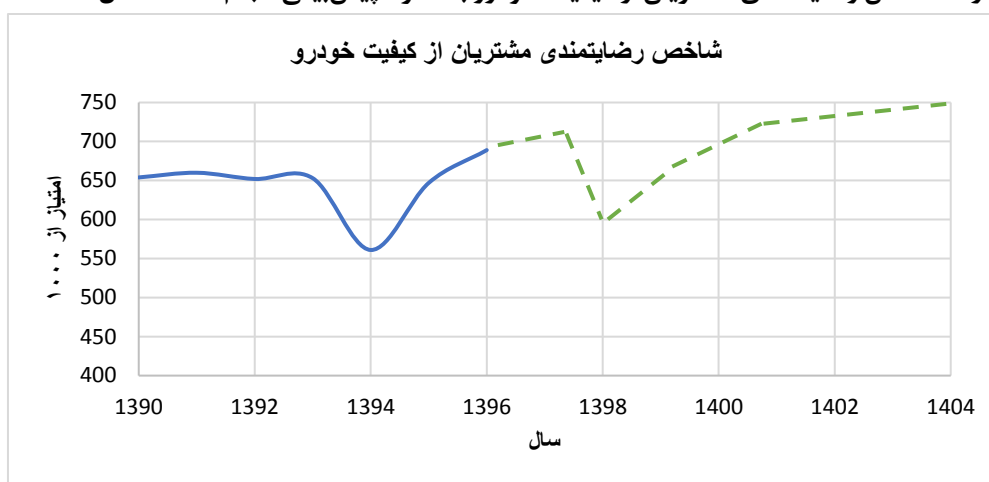
ب) رضایتمندی مشتریان

شرکت بازرسی و کنترل کیفیت استاندارد، شاخص‌های مختلفی را برای سنجش عملکرد خودروها به‌کار می‌برد که بعضاً در گذر زمان نحوه محاسبه آنها تغییر می‌کند. یکی از این شاخص‌ها، شاخص رضایتمندی

مشتریان از کیفیت خودرو است که به صورت آماری انجام شده و کیفیت خودروهای نو و خودروها پس از کارکرد محدود را در نظر می‌گیرد. نمودار ۲ روند تغییر این شاخص را از سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. با توجه به الگوی رفتاری تحریم قبلی و با توجه به اینکه آماده‌سازی و مقاوم‌سازی صنعت خودرو با تکیه بر تجربه قبلی انجام نشده است، روند تغییر کیفیت در سال‌های آتی تحت تأثیر تحریم جدید براساس رفتار قبلی در نمودار زیر پیش‌بینی شده است.

نمودار ۲. شاخص رضایتمندی مشتریان از کیفیت خودرو به همراه پیش‌بینی انجام شده تا سال ۱۴۰۴

اقدامات پیشنهادی

برای نجات صنعت خودروسازی کشور و عدم مواجهه با تبعات وحشتناک اقتصادی، اجتماعی و امنیتی انتظاری پیشنهاد می‌شود اصلاح ساختار صنعت خودروسازی از ابعاد مالکیتی، مدیریتی و سرمایه‌گذاری در یک زمانبندی مشخص زمانی یک تا دو سال تحت گام‌های سه‌گانه زیر با استفاده از ظرفیت قانونی طرح ساماندهی خودرو و تکمیل آن، مورد تأکید قرار گیرد:

گام اول: افزایش سرمایه دو شرکت ایران خودرو و سایپا از محل «تجدید ارزیابی دارایی‌ها» به صورت معاف از مالیات با استفاده از ظرفیت ماده (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ (در حال حاضر این گام اجرایی شد و سرمایه شرکت ایران خودرو از حدود ۱۵۰۰ به ۳۰۰۰۰ میلیارد تومان افزایش یافت و از شمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت خارج شد).

گام دوم: تشکیل کمیته واگذاری دارایی‌های مازاد خودروسازان با مشارکت نهادهای نظارتی و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی کشور که در یک دوره ۶ ماه حداکثر تا یک سال به نتیجه برسد (این گام نیز در قالب واگذاری سهام دولت در شرکت‌های خودروسازی به شکل صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل مبادله یا ETF در حال انجام است اما مدیریت به بخش خصوصی واگذار نمی‌شود و این محل ایراد است).

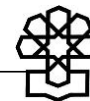
گام سوم: خارج نمودن شرکت‌های ایران خودرو و سایپا از شمول گروه دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی با ابطال بند «۱» مصوبه هیئت وزیران به شماره ۴۷۴۵۴ مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۷ و واگذاری سهام دولت به بخش خصوصی دارای شرایط احراز.

اولویت دوم: بازتعریف نقش سازمان‌های توسعه‌ای و سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور متناسب با اهداف و مکانیسم‌های اجرایی

وضعیت موجود

همان‌طور که از اسناد و قوانین بالادستی کشور مشخص است، یکی از اهداف اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی این است که نقش دولت به‌عنوان سیاست‌ساز (امور حاکمیتی) از نقش مدیریت عملیات (فعالیت‌های شرکت‌های دولتی) تفکیک شود. در همین راستا شرکت‌های دولتی مادر تخصصی که با هدف ایجاد و توسعه صنایع مختلف در کشور ایجاد شدند به سازمان‌های توسعه‌ای با اهداف جدیدی که به برخی از آنها در قوانین مذکور اشاره شد، تغییر وضعیت دادند. در حال حاضر، سازمان‌های توسعه‌ای کشور در نقش جدید خود با چالش‌هایی مواجه هستند که یکی از راهکارهای اصلی رفع این مشکلات اصلاح اساسنامه آنهاست. در اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای موضوعاتی مانند تمرکز بر توسعه فناوری‌های پیشرفته و نوظهور و تجاری‌سازی آنها در صنایع، همکاری با بخش خصوصی در زمینه گسترش تحقیق و توسعه و ارائه خدمات زیرساختی برای رشد صنعت، می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

همچنین در ارتباط با سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، در حال حاضر با توجه به ناهماهنگی و نبود انسجام در سیاست‌گذاری اکتشاف منابع معدنی در کشور، نهادهای متعددی چون وزارت صمت، سازمان ایמידرو و شرکت‌های تابعه آن، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی و سازمان انرژی اتمی در حوزه اکتشاف منابع معدنی ورود کرده‌اند. عدم انسجام میان نهادهای درگیر در حوزه اکتشاف موجب شده است وظایف حاکمیتی اکتشاف منابع معدنی در راستای کاهش ریسک فعالیت بخش خصوصی انجام نشده و بانک جامعی از داده‌های زمین‌شناسی و اکتشافی قابل اعتماد در دسترس عموم وجود نداشته باشد. سرمایه‌گذاری در حوزه اکتشاف منابع معدنی به‌ویژه اکتشافات عمیق و تفصیلی نیز کاهش قابل توجهی پیدا کرده است. نهادها و سازمان‌های مختلف هر کدام براساس اولویت‌های خود اقدام به انجام بخشی از عملیات اکتشاف منابع معدنی کرده و موازی‌کاری و اتلاف منابع انجام شده است.

دلایل انتخاب

- بلاتکلیفی سازمان‌های توسعه‌ای در تعیین حوزه وظایف و اختیارات

همان‌طور که از مفاد قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی کشور مشخص است منفک کردن امور حاکمیتی از امور اجرایی شرکت‌های دولتی و محول کردن آن به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط از اهداف قانونگذار بوده است. این در حالی است که سازمان‌های توسعه‌ای به دلیل عدم اصلاح اساسنامه همچنان شرکت دولتی محسوب می‌شوند و به لحاظ قانونی وظایف و اختیارات آنها متناسب با نقش جدیدشان تعریف نشده است. مطابق قانون علاوه بر سرمایه‌گذاری در مناطق محروم، تمرکز سازمان‌های توسعه‌ای بر توسعه فناوری‌های پیشرفته و نوظهور و تجاری‌سازی آنها در صنایع مورد توجه قرار گرفته است. در این راستا حمایت‌های لازم از شرکت‌های دانش‌بنیان برای به‌کارگیری آنها در زنجیره ارزش شرکت‌های بزرگ و تولیدکننده مانند ارائه تضامین به مصرف‌کنندگان و پوشش ریسک، حمایت‌های مالی، به‌کارگیری محصولات صنایع با فناوری نوین در طرح‌های سازمان‌های توسعه‌ای، همکاری با بخش خصوصی در زمینه گسترش تحقیق و توسعه می‌تواند از مواردی باشد که در اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای مورد توجه قرار گیرد. موضوعات دیگر از جمله ارائه مشاوره‌های علمی، مدیریتی، فنی و حقوقی به بخش خصوصی و ارائه خدمات زیرساختی و ایجاد فضا برای رشد صنعت نیز می‌تواند مؤثر باشد. انتقال دانش فنی و استفاده بیشتر از ظرفیت‌های داخل کشور، کاهش واردات، اشتغال‌زایی، تولید محصولات با ارزش افزوده بیشتر و افزایش صادرات محصولات با فناوری پیشرفته و تنوع‌بخشی به صادرات می‌تواند از آثار اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای باشد.

- مشکلات سازمان‌های توسعه‌ای در تأمین منابع مالی و مشخص نبودن ابزارهای حمایتی آنها

یکی از وظایف سازمان توسعه‌ای حلقه رابط دولت، در جهت تسهیل ارتباطات و تسریع در عملیات است. تسهیل سرمایه‌گذاری، بسترسازی و پشتیبانی توسعه در صنعت نیازمند مشخص شدن ابزارهای این سازمان‌ها در ارائه مطلوب نقش توسعه‌ای آنهاست. با اصلاح اساسنامه این سازمان‌ها می‌توان ابزارهایی متناسب با وظایف و اختیارات آنها مشخص و به تصویب مجلس یا هیئت وزیران رساند.

به عبارتی چالش‌های مذکور سبب شده کشور از ظرفیت سازمان‌های توسعه‌ای در راستای افزایش بازدهی و بهره‌وری، بهره کمتری ببرد.

همچنین چالش‌های زیر در خصوص اکتشاف منابع معدنی در کشور ایجاد شده است که ضرورت اصلاح اساسنامه سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور را نشان می‌دهد:

- تداخل وظایف در سیاست‌گذاری و انجام عملیات اکتشاف منابع معدنی

- ناهماهنگی در سیاست‌گذاری اکتشاف منابع معدنی

- عدم انجام وظایف حاکمیتی در حوزه اکتشاف منابع طبیعی

- تصدیگری دولت در پهنه‌ها، محدوده‌ها و معادن
- فقدان پایگاه جامع داده‌های زمین‌شناسی و اکتشافی

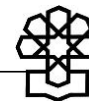
چشم‌انداز آینده

- بازبینی و اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای پیامدهای زیر را به همراه خواهد داشت:
- امکان تمرکز سازمان‌های توسعه‌ای بر توسعه فناوری‌های پیشرفته و نوظهور و تجاری‌سازی آنها
 - همکاری با بخش خصوصی برای گسترش تحقیق و توسعه
 - ارائه خدمات زیرساختی برای توسعه بخش صنعت و معدن
 - امکان حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و استفاده از آنها در زنجیره ارزش تولید
 - ارائه مشاوره‌های علمی، مدیریتی، فنی و حقوقی به بخش خصوصی
 - کاهش واردات، اشتغال‌زایی، تولید محصولات با ارزش‌افزوده بیشتر، افزایش و تنوع‌بخشی به صادرات محصولات با فناوری پیشرفته
 - همچنین بازبینی و اصلاح اساسنامه سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور موجب موارد زیر خواهد شد:

- ایجاد هماهنگی و یکپارچگی در سیاستگذاری و اجرای اکتشافات معدنی در کشور
- جلوگیری از موازی‌کاری و اتلاف منابع
- دسترسی عمومی به داده‌های زمین‌شناسی و اطلاعات اکتشافی منابع معدنی
- کاهش ریسک بخش خصوصی در انجام اکتشافات عمیق و تفصیلی
- کاهش تصدیگری دولت در حوزه اکتشاف منابع معدنی

اقدام‌های پیشنهادی

بازنگری و اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای و بازتعریف مأموریت آنها و تصویب آنها در مجلس یا هیئت دولت. (در ماده (۶) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت نیز تصریح شد که اساسنامه شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت باید به تصویب مجلس برسد). در اصلاح اساسنامه سازمان‌های توسعه‌ای موضوعاتی مانند تمرکز بر توسعه فناوری‌های پیشرفته و نوظهور و تجاری‌سازی آنها در صنایع، همکاری با بخش خصوصی در زمینه گسترش تحقیق و توسعه و ارائه خدمات زیرساختی برای رشد صنعت، می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. همچنین به‌منظور مرتفع ساختن چالش‌های ایجاد شده در حوزه اکتشاف منابع معدنی، پیشنهاد می‌شود تا اساسنامه سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور مورد بازبینی و اصلاح قرار گیرد و به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. در این فرایند امکان ایجاد انسجام و هماهنگی میان نهادها و شفاف شدن ساختارها و شرح

وظایف نهادهای دخیل در اکتشاف منابع معدنی وجود دارد.

اولویت سوم: تصویب لایحه حفاظت و صیانت از داده‌های شخصی

اهمیت موضوع

استانداردهای صیانت از داده روزبه‌روز در حال افزایش هستند و شرکت‌ها هر روز با این چالش روبه‌رو هستند که آیا عملیات‌های پردازش داده و نگهداری از داده‌ای که انجام می‌دهند و یا هرگونه فعالیتی که با داده‌های داخلی و خارجی خود انجام می‌دهند منع قانونی دارد یا خیر. داده ماهیتاً مرز نمی‌شناسد و نقش کلیدی در اقتصاد دیجیتال بازی می‌کند. در دهه‌های گذشته از داده به‌عنوان یک دارایی با ارزش یاد شده و حتی از آن به‌عنوان پول آینده یاد شده است. پردازش داده‌های شخصی در حوزه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی صورت می‌گیرد و پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات پردازش و تبادل داده را به‌شدت آسان کرده است.

حوادث بسیاری زیادی در سراسر دنیا در زمینه نشت اطلاعات شخصی به‌وجود آمده که تبعات سیاسی و کسب‌وکاری فراوان داشته است. از بزرگ‌ترین موارد این نشت اطلاعات مربوط به مورد فساد اطلاعاتی مشترک میان فیس‌بوک و شرکت کمبریج آنالیتیکا^۱ است که در آن شرکت کمبریج آنالیتیکا که یک شرکت تحلیل اطلاعاتی است از میلیون‌ها اطلاعات پروفایل‌های شخصی موجود در فیس‌بوک جهت تبلیغات سیاسی ریاست‌جمهوری آمریکا استفاده کرده است (به گزارش گاردین). این موارد نشت اطلاعات شخصی در داخل کشور هم وجود داشته است. یکی از بزرگ‌ترین این موارد نشت اطلاعات اپراتور دوم کشور است که توسط یک ربات تلگرامی انجام شد (به گزارش باشگاه خبرنگاران جوان)^۲ و یا اخیراً یکی از شرکت‌های تاکسیرانی اینترنتی نشت اطلاعات رانندگان خود را تجربه کرد (به گزارش عصر ایران)^۳.

موضوع دیگری که به‌عنوان یک چالش در صیانت از داده‌های شخصی کاربران در اینترنت مطرح است، فعالیت شبکه‌های مجازی خارجی در ایران (از جمله تلگرام، واتساپ، لاین، فیس‌بوک، تویتر و...) و عضویت اغلب شهروندان ایرانی در آنهاست. طبق آخرین برآوردها، در ایران حدود ۴۶ میلیون کاربر فضای مجازی وجود دارد که بیش از ۴۵ میلیون فرد از آنها تنها در شبکه تلگرام فعال هستند. این آمار در سال ۱۳۹۴ تنها ۲۳ میلیون نفر بود.

بنابراین با توجه به نکات مهم فوق و در اجرای:

الف) اصول مختلف فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران راجع به «حقوق ملت»، به‌ویژه

1. Facebook-Cambridge Analytical Data Scandal

۲. عصر ایران، ۱۳۹۸، سازمان فناوری ایران: افشای اطلاعات کاربران تپ‌سی یک فاجعه است، لینک خبر برگرفته از <https://www.asriran.com/fa/news/663566>

۳. باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۵، راز نشت اطلاعات مشترکان تلفن همراه چیست؟، لینک خبر برگرفته از <https://www.yjc.ir/fa/news/5681741>

اصول نوزدهم، بیستم، بیست و دوم، بیست و سوم، بیست و پنجم، بیست و ششم، سی و هشتم و سی و نهم؛

(ب) سیاست‌های کلی نظام، ابلاغی مقام معظم رهبری مدظله‌العالی درباره:

شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای (به‌ویژه بندهای «۱» و «۷»؛ نظام اداری (به‌ویژه بند «۲۳»؛
پدافند غیرعامل (به‌ویژه بند «۱۱»؛ امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات (به‌ویژه بند «۱»؛
و برنامه ششم توسعه (به‌ویژه بندهای «۳۶» و «۵۳-۳»)، تصویب «قانون صیانت و حفاظت از داده‌های
شخصی» ضروری است.

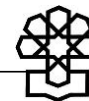
وضعیت موجود

در تمامی کشورهای پیشرفته دنیا، شبکه‌های مجازی ملزم به تبعیت از قوانین فضای مجازی آن کشورها برای صیانت از حریم خصوصی کاربران هستند و در صورت نقض آنها با جریمه‌های سنگینی مواجه می‌شوند؛ برای مثال، در سال ۲۰۱۳، فیسبوک در آمریکا به دلیل نقض حریم خصوصی کاربران و افشای نام و تصویر کاربرانی که تبلیغات Sponsored Stories را کلیک کرده بودند به پرداخت غرامت ۲۰ میلیون دلاری محکوم شد.^۱ همچنین شبکه‌های اجتماعی گوگل و فیس‌بوک به موجب قانونی جدید در انگلیس، در صورت زیر پا گذاشتن حریم خصوصی کاربران ممکن است میلیاردها پوند جریمه نقدی شوند. بنابراین در کشورهای پیشرفته برای صیانت از حریم خصوصی شهروندان در فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی ملزم به پیروی از قوانین آنها هستند؛ اما در ایران مشخص نبودن مصادیق گردآوری، استفاده، نگهداری، افشا و مسئولیت‌های متولیان داده‌های شخصی از جمله شبکه‌های اجتماعی داخلی و خارجی حفاظت از حریم خصوصی کاربران در فضای مجازی را با سؤالات جدی مواجه ساخته است. چطور می‌توان انتظار داشت که حریم خصوصی کاربران فضای مجازی در ایران حفظ شود، درحالی که برای بسیاری از مصادیق نقض حریم خصوصی در فضای مجازی هنوز قانونی مصوب نشده است؟

اقداماتی هم در این زمینه در دنیا انجام شده است. اتحادیه اروپا بعد از جریان کمبریج آنالیتیکا، قانون صیانت از اطلاعات شخصی به نام GDPR را به تصویب رساند. این قانون از ۲۵ ماه می سال ۲۰۱۸ اجرایی شده است (<https://eugdpr.org/>). بنابر این قانون، شرکت‌های زیادی در داخل اتحادیه اروپا و حتی خارج از اتحادیه تحت تأثیر قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، با اینکه GDPR یک قانون مصوبه در داخل اتحادیه اروپا است، اما به دلیل محدوده تعریف شده در قانون آن شامل تمامی کشورها و شرکت‌هایی که با اتحادیه اروپا مراوده و تراکنش دارند می‌شود (ماده (۲) قانون GDPR). همچنین شرکت‌های زیادی در آمریکا و آسیا اعلام کرده‌اند که به این قانون پایبند خواهند بود. بنابراین، پیش‌بینی می‌شود که این قانون تبدیل به یک استاندارد سطح جهانی برای حفاظت از اطلاعات شخصی شود.

با این اوصاف، کشور ایران نیز باید آمادگی ملحق شدن به این موج جهانی را داشته باشد و لویج و

1. <https://www.digitaltrends.com/social-media/facebook-sponsored-stories-lawsuit-settlement/>

قوانین مصوبه در زمینه حفاظت اطلاعات شخصی بر مبنای قانون GDPR اصلاح و ویرایش شود. همچنین، یکی از مسائل اصلی موجود در این زمینه تطبیق شرکت‌های ایرانی با این قانون است که به اصطلاح منطبق با^۱ GDPR نامیده می‌شود. به این معنا که شرکت‌ها چه فعالیت‌ها و زیرساخت‌هایی را باید جهت تطبیق با GDPR آماده داشته باشند و چه اقداماتی را باید انجام بدهند.

در جدول ۲ وضعیت ایران و سایر کشورهای جهان در زمینه حفظ حریم خصوصی کاربران در فضای مجازی آمده است. همان‌طوری که در این جدول ملاحظه می‌شود، طبق آمار موجود، وضعیت کشورمان نیز در حفاظت از حریم خصوصی کاربران در فضای مجازی بسیار ضعیف ارزیابی شده است.

جدول ۲. وضعیت صیانت از داده‌ها در کشورهای مختلف

کشور	وضعیت
کره جنوبی، کانادا، انگلستان، آلمان، فرانسه، ایتالیا، اسپانیا، بلژیک، سوئد، نروژ، ایرلند	خیلی خوب
ژاپن، نیوزلند، هلند، سوئیس، یونان، صربستان، پرتغال، مجارستان، فنلاند، جمهوری چک، رومانی، اتریش، ایسلند، موناکو، لهستان، مراکش، ایالات متحده آمریکا، آرژانتین	خوب
استرالیا، امارات متحده عربی، مالزی، سنگاپور، ماکائو، روسیه، اوکراین، بلغارستان، دانمارک، لیتوانی، مصر، آفریقای جنوبی، مکزیک، کلمبیا، کاستاریکا، اروگوئه، شیلی	متوسط
چین، هند، پاکستان، ترکیه، اندونزی، تایلند، فیلیپین، برزیل، پرو، هندوراس	ضعیف
ایران و سایر کشورهایی که در اسامی آنها در بالا نیامده است (از جمله: عربستان، بحرین، کویت، عراق، افغانستان، تاجیکستان، سوریه، یمن، عمان، مغولستان، قزاقستان، اغلب کشورهای قاره آفریقا، ونزوئلا، اکوادور، بولیوی، پاراگوئه و سایر کشورها)	بسیار ضعیف

Source: Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide, 1st Ed., Cham: Springer International Publishing.

در ایران هم به دنبال اتفاقاتی که در شرکت‌های ایرانی در حوزه نشت اطلاعات رخ داد، اخیراً لایحه‌ای در دولت تحت عنوان «لایحه صیانت از داده شخصی» مطرح شده است که سعی دارد از نشت اطلاعات شخصی جلوگیری کند. این لایحه مراحل آخر بررسی در دولت را طی می‌کند و انتظار می‌رود با توجه به اهمیت موضوع در مجلس یازدهم مورد بررسی قرار گیرد.

• اولویت‌های نظارتی:

اولویت اول: نظارت بر ایجاد نهاد تنظیم‌گر بخشی در صنعت پتروشیمی

اهمیت موضوع

قبل از اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در صنعت پتروشیمی، حاکمیت و اجرا در اختیار دولت و به‌طور مشخص در اختیار وزارت نفت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی بود و طبیعتاً

روابط بین وزارت نفت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طریق قوانین و مقررات داخلی و درونی این دو نهاد دولتی تنظیم می‌شد. با ورود بخش خصوصی در این صنعت و خروج شرکت ملی صنایع پتروشیمی از حوزه اجرا و تولید، تنظیم روابط و مقررات بین حاکمیت و اجرا و فعالان بخش خصوصی در حوزه پتروشیمی به‌منظور جلوگیری از آثار انحصار و رقابت ناسالم از طریق یک نهاد تنظیم‌گر بخشی مستقل ضرورت پیدا کرده است. اهمیت موضوع سبب شده تا در قوانین موجود کشور ظرفیت قانونی لازم برای ایجاد نهادهای تنظیم‌گر بخشی فراهم شود. به‌طوری که طبق ماده (۵۹) قانون اصلاح اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۹۷/۳/۲۲، شورای رقابت مکلف است در حوزه کالاها یا خدماتی که بازار آنها به تشخیص این شورا مصداق انحصار بوده و نیازمند تأسیس نهاد مستقل (تنظیم‌گر) است، پیشنهاد تأسیس و اساسنامه (تنظیم‌گر بخشی) را به دولت ارسال نماید. از طرفی در ماده (۱۳) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب سال ۱۳۹۱، وزارت نفت مکلف شده است به‌منظور تدوین و تنظیم مقررات لازم و بهبود فضای کسب‌وکار در صنعت نفت و گاز و صنایع مرتبط و وابسته و ایجاد زمینه رقابت سالم و شفاف بین فعالان اقتصادی این بخش و جلوگیری از انحصار سازوکار لازم را با مشارکت شورای رقابت به تصویب هیئت وزیران برساند.

وضعیت موجود

همان‌طور که از مفاد قانونی و اسناد بالادستی مشخص است ایجاد نهاد تنظیم‌گر بخشی در صنعت نفت و گاز و صنایع مرتبط و وابسته توصیه شده است. در نمودار ذیل میزان محصول تولیدی در صنعت پتروشیمی کشور به تفکیک تعداد تولیدکنندگان ارائه شده است.

نمودار ۳. میزان محصول تولیدی در صنعت پتروشیمی کشور به تفکیک تعداد تولیدکنندگان

همان طور که در نمودار بالا مشخص است در بازار برخی از محصولات پتروشیمی کشور از جمله دو اتیل هگزانول، پلی اتیلن ترفتالات، پلیمرهای مهندسی و بسیاری از محصولات شیمیایی میان دستی، فقط یک یا دو تولیدکننده وجود دارد که نشان از بالا بودن شاخص تمرکز و وجود انحصار در بازار این محصولات دارد. شایان ذکر است عمده این محصولات در صنایع پایین دست این صنعت در کشور کاربرد دارد و بعضاً عرضه و تقاضای این محصولات در بورس کالا با نوسانات شدید همراه است و دولت را مجبور به مداخلات قیمتمگذاری در بازار این محصولات می کند. علاوه بر آن مجتمع های تولیدکننده سرویس های جانبی (فجر، مبین و دماوند) به صورت انحصاری برق، آب، بخار و سایر سرویس های جانبی سایر شرکت های پتروشیمی را تأمین می کنند که مصادیقی از انحصار در داخل صنعت پتروشیمی است. همچنین تولید برخی از محصولات مانند آروماتیک ها به صورت انحصاری در یک هلدینگ متمرکز شده است. برای مثال با وجود اینکه حدود ۹۰۰ هزار تن ظرفیت تولید بنزن در کشور وجود دارد سالیانه فقط حدود ۵۰۰ هزار تن بنزن تولید می شود و یکی از دلایل عدم تولید و عرضه آن تمایل سهام داران به تولید محصولات دیگر است و باعث کمبود و واردات این محصول مورد نیاز صنایع پایین دستی شده است. لذا با توجه به وجود مصادیق انحصار در این صنعت، مطابق قانون وجود نهاد رگولاتور ضروری است.

این درحالی است که فقدان این نهاد در صنعت پتروشیمی مشکلاتی را به همراه داشته است. در ادامه برخی از ریسک های نبود نظام رگولاتوری بر اقتصاد و توسعه صنعت پتروشیمی به شرح ذیل ارائه شده است:

- فقدان الزامات قراردادی برای تعامل فعالان این صنعت با یکدیگر، رابطه با دولت و سایر طرفین
یکی از ویژگی های صنعت پتروشیمی وابستگی فعالان این صنعت در بخش های مختلف زنجیره ارزش به یکدیگر است. این درحالی است که با خصوصی سازی واحدهای پتروشیمی و عدم بسترسازی لازم، بالاترکلیفی واحدهای تولیدی پایین دست در خصوص حجم خوراک دریافتی از واحدهای بالادست و قیمت آن و یا عدم خرید محصولات واحدهای بالادست توسط واحدهای پایین دست یکی از چالش های فعلی صنعت پتروشیمی کشور است.

- عدم توجه صاحبان سهام شرکت های پتروشیمی به تأثیر عملکرد آنها بر امنیت ملی و محیط زیست
درحالی که همواره خطرات زیادی صنعت پتروشیمی را تهدید می کند، سهام داران شرکت های پتروشیمی بیشتر به سودآوری شرکت ها توجه نموده و هزینه های آموزش و ایمنی را جدی تلقی نکرده و با توجه به تمرکز احداث این مجتمع ها در مناطق عسلویه و ماهشهر، در صورت بروز مشکل در یک مجتمع باعث خطرات جدی برای محیط اطراف خود خواهند شد. یکی از کارکردهای نهادهای تنظیم گر تنظیم و ابلغ

مقرراتی خواهد بود که شرکت‌ها را به رعایت مسائل ایمنی و زیست‌محیطی ملزم می‌کند.

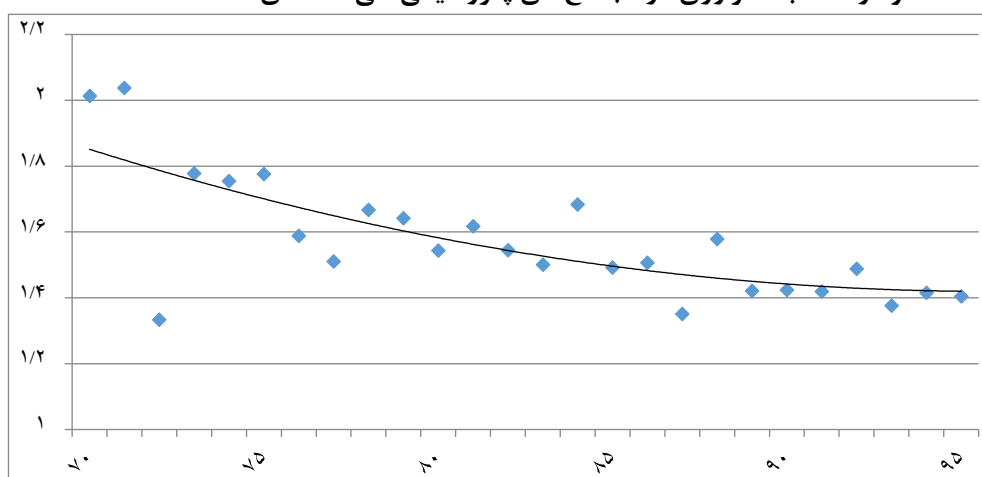
– رقابت ناسالم میان تولیدکنندگان

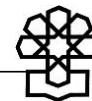
با واگذاری صنایع پتروشیمی به بخش غیردولتی، انسجامی که در بخش بازرگانی این صنعت وجود داشت از دست رفت و این صنعت بعضاً شاهد رقابت ناسالم شرکت‌ها در تصاحب بازارهای صادراتی است.

– توسعه نامتوازن صنعت

با واگذاری صنایع پتروشیمی به بخش خصوصی و عدم تبیین ابزارهای حاکمیتی لازم، اغلب طرح‌های توسعه‌ای صنعت در تکمیل زنجیره ارزش متوقف شد. مشکلات فعالان این صنعت در دریافت خوراک‌های مایع و ضرورت وجود نهاد تنظیم‌گر بخشی برای نظارت بر روابط حاکم میان شرکت‌های دولتی و بخش خصوصی و توسعه پتروپالایشگاه‌ها نیز قابل تأمل است. همان‌طور که نمودار ذیل نشان می‌دهد توسعه صنایع پتروشیمی بر مبنای خوراک گاز و اجرای طرح‌های توسعه‌ای عمدتاً مبتنی بر متانول و اوره و آمونیاک میزان نسبت فراوری در صنعت بالادستی در صنعت پتروشیمی کشور را کاهش داده است. نحوه قیمت‌گذاری خوراک در صنعت پتروشیمی یکی از دلایل روند توسعه فعلی در صنعت پتروشیمی است. این درحالی است که ایجاد بستر نهادی مناسب در این صنعت می‌تواند با سیاست‌گذاری مطلوب‌تر در حوزه خوراک و اعمال تخفیفات خوراک متناسب با ارزش‌افزوده بیشتر و تأمین محصولات نیاز داخل در تکمیل زنجیره ارزش در صنعت پتروشیمی کشور مؤثر باشد.

نمودار ۴. نسبت فراوری در مجتمع‌های پتروشیمی طی دهه‌های ۱۳۷۰-۱۳۹۰

اقدامات پیشنهادی و آثار آن

صنعت پتروشیمی کشور به‌عنوان یکی از صنایع استراتژیک کشور جایگاه قابل توجهی در اقتصاد ملی کشور دارد. بررسی عملکرد آن در سال‌های اخیر نشان می‌دهد صنعت پتروشیمی با حدود ۱۱ میلیارد دلار صادرات، حدود ۲۶ درصد صادرات غیرنفتی و ۳۵ درصد صادرات صنعتی کشور را به خود اختصاص داده است. در حال حاضر صنعت پتروشیمی سالیانه حدود ۸ میلیون تن محصول به‌طور خالص در داخل کشور به فروش می‌رساند که عمده آن از طریق بورس و به شرکت‌های پایین‌دستی پتروشیمی تحویل می‌شود. برآورد می‌شود حدود ۱۵ هزار بنگاه کوچک و متوسط در پایین‌دست پتروشیمی به فعالیت مشغول و نزدیک به ۸۸۰ هزار نفر در آنها شاغل هستند.

به‌منظور تعمیق این نقش در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور، پیگیری جهت تأسیس یک نهاد تنظیم‌گر بخشی برای تعیین مقررات و بهبود فضای کسب‌وکار در این صنعت پیشنهاد می‌شود. همکاری در تنظیم قوانین و مقررات برای حمایت از توسعه زنجیره ارزش و صادرات محصولات با ارزش‌افزوده بیشتر، قیمت‌گذاری خوراک، تدوین چارچوب قراردادهای بلندمدت در صنعت، رعایت استانداردها، ایمنی و محیط زیست و واگذاری بخشی از وظایف شورای رقابت مطابق قانون از اقداماتی است که می‌تواند در دستور کار نهاد تنظیم‌گر بخشی در صنعت پتروشیمی قرار گیرد. ایجاد فضای با ثبات برای تشویق سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی، ارتقای تعامل فعالان صنعت با یکدیگر، اشتغال‌زایی و تولید محصولات با ارزش‌افزوده بیشتر از آثار ایجاد نهاد رگولاتوری در صنعت پتروشیمی است.

اولویت دوم: نظارت بر اجرای دولت الکترونیک

اهمیت موضوع

دولت الکترونیک تعاریف متعددی دارد. در برخی از تعاریف، «دولت الکترونیک» به‌معنای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات توسط دولت است. برخی دیگر آن را معادل با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای ارائه خدمات عمومی، به‌منظور بهبود اثربخشی مدیریتی و ارتقای ارزش‌های سازمانی قلمداد می‌کنند. خدمات دولت الکترونیک به سه رده قابل تقسیم است: عرضه خدمات دولت به دولت (G2G)، عرضه خدمات دولت به شهروندان (G2C) و عرضه خدمات دولت به کسب‌وکارها (G2B). فراهم‌آوری خدمات دولت الکترونیک در سه رده مذکور نیازمند تشکل پایگاه‌های اطلاعاتی دستگاه‌ها و استفاده از سامانه‌های تبادل اطلاعات است.

شورای عالی فضای مجازی در مصوبه جلسه (۵۴) به تاریخ ۱۳۹۷/۹/۲۴ فهرست کاملی از پایگاه‌های اطلاعاتی پایه کشور را برای استفاده و تبادل اطلاعات در قالب دولت الکترونیک معرفی کرده است. توسعه دولت الکترونیک، از مهم‌ترین اقدامات دولت‌ها برای کاربرد فناوری اطلاعات در جامعه است. با

پیاپیاده‌سازی صحیح پروژه‌های دولت الکترونیک می‌تواند به فرایندهای اقتصادی و اجتماعی سرعت بخشد. شهروندان، بنگاه‌های اقتصادی و مؤسسات دولتی می‌توانند فعالیت‌های مختلف نظیر پرداخت مالیات و عوارض، تجدید گواهینامه، دریافت و تجدید جواز کسب، ثبت شرکت، عقد قرارداد، ثبت ازدواج و طلاق، ثبت تولد و مرگ، انجام فعالیت‌های مالی و اعتباری و ده‌ها موارد مشابه دیگر را به سادگی و با صرف کمترین زمان و هزینه (و در بسیاری از موارد حتی بدون مراجعه حضوری) بر بستر دولت الکترونیک انجام دهند. مطابق تعاریف جهانی و قوانین و مقررات کشورمان گستره دولت الکترونیک به‌گونه‌ای است که همه خدمات بخش‌های مختلف حاکمیت که به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل عرضه هستند، مشمول موضوع دولت الکترونیک می‌شوند.

بنابراین خدماتی مانند احراز هویت اشخاص در سازمان ثبت‌احوال، خدمات مرتبط با کاداستر (حدنگار) در سازمان ثبت‌اسناد قوه قضائیه، خدمات سازمان امور مالیاتی در راستای استقرار نظام جامع امور مالیاتی، و نظایر آن در زمره دولت الکترونیک قرار می‌گیرند. اسناد بالادستی و قوانین مختلفی به توسعه دولت الکترونیک در کشور تأکید دارند. سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری، بر توسعه نظام اداری الکترونیک و تحقق دولت الکترونیک تأکید کرده است. قوانین بالادستی نظیر قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶) و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور از قوانینی هستند که شیوه کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه‌سازی اطلاعات را تبیین کرده‌اند. در ادامه سیاست‌ها و قوانین مذکور مرور می‌شوند:

– سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری (فروردین‌ماه ۱۳۸۹):

بندهای «۱۵» و «۲۵» سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری به شرح زیر سیاست‌های کلی توسعه دولت الکترونیک کشور را ترسیم کرده است:

بند «۱۵» – توسعه نظام اداری الکترونیک و فراهم آوردن الزامات آن به‌منظور ارائه مطلوب خدمات عمومی.

بند «۲۵» – کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه‌سازی اطلاعات.

– سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه درباره دولت الکترونیک (سال ۱۳۹۴ – ابلاغی مقام معظم رهبری):

بند «۳۲» سیاست‌های کلی برنامه ششم ابلاغی مقام معظم رهبری، توسعه دولت الکترونیک در کشور را چنین ترسیم می‌کند: کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.

- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب سال ۱۳۹۵ - مجلس شورای اسلامی) ماده (۵۰): تکمیل سامانه تدارکات الکترونیکی دولت و تغذیه اطلاعاتی بستر الکترونیکی معاملات و بانک اطلاعاتی به‌روز و تجمیع شده معاملات بخش عمومی توسط کلیه دستگاه‌ها (نهاد مکلف: دولت) ماده (۳۸)، بند «ت»، جزء «۱»: تکمیل و روزآمد کردن داده‌ها و اطلاعات مرکز ملی داده‌های قوه قضائیه و توسعه خدمات این مرکز و استقرار کامل شبکه ملی عدالت (نهاد مکلف: قوه قضائیه) ماده (۳۸)، بند «ت»، جزء «۲»: الکترونیکی کردن اسناد و اوراق پرونده‌های قضایی توسط قوه قضائیه و الکترونیکی کردن پرونده‌های تعزیراتی توسط سازمان تعزیرات حکومتی. (نهاد مکلف: قوه قضائیه)

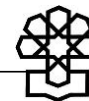
- الزامات قانون برنامه ششم توسعه درباره دولت الکترونیک

مطابق با بند «ح» ماده (۶۸) دولت مکلف شده که تا پایان برنامه ششم نسبت به استقرار و بهره‌برداری از سامانه‌های مالیات الکترونیکی و معاملات دولت الکترونیکی اقدام کند. همچنین در بند «۲» ماده (۶۷) نیز به توسعه زیرساخت‌های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی تأکید شده که شورای عالی فضای مجازی باید مصوبه و سیاستی در این زمینه در زمان تعیین شده داشته باشد و وزارت ارتباطات آن را اجرایی کند. در بند «ب» ماده (۶۷) نیز آمده است که به‌منظور توسعه دولت الکترونیک و حفظ یکپارچگی شبکه ملی اطلاعات و نیز افزایش بهره‌وری زیرساخت‌های ارتباطی کشور، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای غیرنظامی می‌توانند از این شبکه در قلمرو فعالیت‌های داخلی دستگاه‌های خود، استفاده اختصاصی داشته باشند و در این زمینه مجاز هستند خدمات زیرساخت ارتباطی و مخابراتی به سایر اشخاص حقیقی و حقوقی وفق قوانین و مقررات و با مجوز از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، ارائه دهند. در جدول ۳ وضعیت موجود اجرای دولت الکترونیک تشریح شده است.

جدول ۳. عملکرد اجرای دولت الکترونیک در برنامه ششم توسعه

ماده برنامه ششم توسعه	بند	مجری	نوع حکم	مهلت	عملکرد
۶۷	الف	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	تجویزی	---	افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنای باند عبوری از کشور به ۴/۴۸ افزایش یافته است. ایجاد شرکت انتقال (ترانزیت) ارتباطات بین‌الملل تصویب شده است. اساسنامه شرکت انتقال (ترانزیت) ارتباطات بین‌الملل تصویب نشده است.
۶۷	الف	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	تکلیفی	---	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با سرمایه‌گذاری از طریق اعتبارات USO توسعه دسترسی روستاهای بالای ۲۰ خانوار را به‌گونه‌ای فراهم کرده است که برای تمامی کاربردها از جمله موارد ذکر شده امکان ارائه و دسترسی فراهم شده است.

ماده برنامه ششم توسعه	بند	مجری	نوع حکم	مهلت	عملکرد
۶۷	ب	دستگاه‌های اجرایی و نهادهای غیرنظامی که دارای شبکه ارتباطی مستقل می‌باشند	تکلیفی	---	در حال حاضر کلیه دستگاه‌های اجرایی دارای واحدهای استانی دارای شبکه اختصاصی هستند. برخی دستگاه‌های اجرایی شبکه مستقل از شبکه ملی اطلاعات دارند که بدین منظور با وزارت نیرو برای فیبرهای هوایی آن تفاهمنامه منعقد شده و در حال پیگیری برای استفاده از این شبکه بوده. استفاده از فیبرهای نوری راه‌آهن توسط برخی اپراتورهای دارای مجوز انجام گرفته است. لکن در خصوص صدا و سیما و باندهای ۷۰۰ و ۸۰۰ با وجود تلاش‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اقدامی توسط آن نهاد انجام نشده است.
۶۷	پ	دستگاه‌های اجرایی	تکلیفی	---	در خصوص الکترونیکی کردن خدمات، گزارش ارزیابی دور پنجم میزان تحقق برای بیش از ۲۰۰۰ خدمت احصاء شده توسط شورای اجرایی و سازمان فناوری اطلاعات تهیه و ارائه شده است. به منظور تکمیل پایگاه‌های اطلاعاتی براساس مصوبه شورای عالی فضای مجازی اقدامات توسط کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی در دست پیگیری است. احصای خدمات قابل برون‌سپاری توسط سازمان اداری و استخدامی باید انجام گیرد که احصای آن در دست اقدام است، ولی هنوز گزارشی ارائه نشده است. تعرفه خدمات الکترونیکی برای خدمات جدید نظیر سلامت الکترونیکی، مرکز تبادل اطلاعات و نماد الکترونیکی توسط کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات رادیویی انجام گرفته و برای خدمات پیشخوان‌ها نیز تصویب شده است. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات هر ۶ ماه یکبار گزارش عملکرد این بند را به کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کند.
۶۷	ت	دستگاه‌های اجرایی، واحدهای زیر نظر مقام رهبری، شوراهای اسلامی شهر و روستا و مؤسسات خصوصی حرفه‌ای عهده‌دار مأموریت عمومی	تکلیفی	حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه	مرکز آمار ایران از طریق NIX به شبکه ملی اطلاعات و کلیه دستگاه‌های اجرایی متصل شده است و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات دسترسی آن را به بیش از ۶۰۰ سرویس فراهم کرده است. هنوز فهرست ابلاغی از سوی مرکز آمار ایران برای اقلام ثبتی و نحوه تولید آنها تهیه نشده است.
۶۷	ث	دستگاه‌های اجرایی	تکلیفی	تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه	در حال حاضر کلیه تبادل اطلاعات دستگاه‌ها درون مرکز ملی تبادل اطلاعات رایگان انجام می‌گیرد. نحوه تبادل اطلاعات براساس آیین‌نامه تبصره «۱» این بند انجام می‌گیرد. آیین‌نامه تبصره «۱» این بند توسط دبیرخانه شورای اجرایی تدوین و با همکاری مرکز ملی فضای مجازی نهایی و به تصویب شورای عالی فضای مجازی رسیده است. براساس آن کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی ایجاد و تاکنون سه جلسه داشته و مصوبات دو جلسه اول

ماده برنامه ششم توسعه	بند	مجری	نوع حکم	مهلت	عملکرد
					آن در روزنامه رسمی چاپ شده است. مرکز ملی تبادل اطلاعات یک سال زودتر از مهلت قانونی به بهره‌برداری رسیده است و تاکنون بیش از ۷۲۲ میلیون تراکنش و ۶۷۰ خدمت استعلامی و تبدالی مختلف را ارائه نموده است
۶۷	ج	دولت	تکلیفی	---	بهمنظور ترویج امضای الکترونیکی کلیه نامه‌ها، گزارش‌ها و مصوبات شورای اجرایی و کارگروه‌های ذیل آن با امضای الکترونیکی منتشر شده و با همکاری نظام صنفی رایانه‌ای زیرساخت‌های آن در کلیه اتوماسیون‌های اداری در دست تهیه است.
۶۸	الف	دستگاه‌های اجرایی، واحدهای زیر نظر مقام رهبری، شوراهای اسلامی شهر و روستا و مؤسسات خصوصی حرفه‌ای عهده‌دار مأموریت عمومی	تکلیفی	از پایان سال دوم اجرای قانون برنامه	مجری این حکم کلیه دستگاه‌های اجرایی هستند. براساس آیین‌نامه مصوب شورای عالی فضای مجازی این اقدامات در دست اجرا بوده است درحال حاضر بیش از ۶۲۵ خدمت با ویژگی‌های برشمرده درحال تبادل است از جمله هویت اشخاص حقیقی و حقوقی، کد پستی، نشانی، هویت شماره تلفن، همراه و خط داده و GNAF لکن درخصوص وسایل نقلیه و استعلام املاک هنوز ناجا و قوه قضائیه همکاری لازم را مبذول نداشته‌اند.
۶۸	ب	سازمان برنامه و بودجه، سازمان اداری و استخدامی کشور با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	تکلیفی	---	نظام پایش فناوری اطلاعات توسط سه نهاد مسئول تهیه و براساس ابلاغیه رئیس سازمان اداری و استخدامی و رئیس سازمان برنامه و بودجه، دستگاه‌های اجرایی مکلف به پاسخگویی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات شده‌اند.
۶۸	ت	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با همکاری سازمان برنامه و بودجه، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه‌های اجرایی	تکلیفی	از سال دوم اجرای قانون برنامه	شاخص توسعه دولت الکترونیکی از رتبه ۱۰۶ جهانی به رتبه ۸۶ صعود داشته است. اقدامات اجرایی برای کاهش مراجعه حضوری توسط دستگاه‌های اجرایی در دست اجراست. از جمله مالیات الکترونیکی که کلیه اظهارنامه‌ها برای اولین بار در سال مالی منتهی به ۱۳۹۷ الکترونیکی و برخط ارائه شد. کلیه فرایندهای ترخیص کالا از مبادی ورودی الکترونیکی بوده و نیز بسیاری از فرایندهای دیگر نیز الکترونیکی شده‌اند. برای تخمین میزان کاهش مراجعه حضوری به دستگاه‌های اجرایی هنوز گزارشی واصل نشده است.
۶۸	ث	دولت	تکلیفی	در سال دوم اجرای قانون برنامه	براساس گزارش مستند بانک مرکزی میزان تراکنش‌های الکترونیکی بانکی شاخص مناسبی برای سنجش رشد تجارت الکترونیکی بوده که نشان از رشد بیش از هدف قانون برنامه دارد.
۶۸	ج	دولت	تکلیفی	سالبانه در طول سال‌های اجرای قانون برنامه	درحال حاضر در طی برنامه محتوای تولیدی زبان فارسی با رشد بسیار قابل توجهی روبه‌رو شده و سهم آن طی سه سال گذشته از ۰/۹ درصد به ۱/۶ درصد کل وب جهانی رسیده است. محتوای تولیدشده بخش غیردولتی در برخی سرویس‌های شاخص (نظیر آپارات) هرساله ۲/۵ برابر رشد داشته است.

ماده برنامه ششم توسعه	بند	مجری	نوع حکم	مهلت	عملکرد
۶۸	چ	شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار	تجویزی	---	کلیه موارد برشمرده در این حکم توسط سازمان بورس و اوراق بهادار در دست اجراست و برخی از آنها در سال جاری به نتیجه می‌رسند.
۶۸	ح	دولت، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (شورای اجرای فناوری اطلاعات)	تکلیفی	۶ ماهه	پروژه‌های سه‌گانه تکلیفی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در دست اجرا بوده و توسط دبیرخانه شورای اجرایی نظارت مستمر بر آنها انجام می‌گیرد. گزارش اقدامات انجام توسط دبیرخانه به مراجع ذی‌ربط از جمله کمیسیون صنایع و معادن ارائه شده است.

مأخذ: گزارش اجرای دولت الکترونیک، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، ارسالی به کمیسیون صنایع و معادن، پاییز ۱۳۹۸.

در ارزیابی کلی توسعه دولت الکترونیک کشور (سال ۱۳۹۸)، اقدامات هشت وزارتخانه در سطح مطلوب تشخیص داده نشده است. این وزارتخانه‌ها عبارتند از^۱:

- وزارت امور خارجه، وزارت دادگستری، وزارت ورزش و جوانان، وزارت تعاون کار و امور اجتماعی، وزارت صنعت، معدن، تجارت، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت آموزش و پرورش.

بنابر ارزیابی دولت در سال ۱۳۹۸، برخی از دستگاه‌های مهم کشور تاکنون اقدامات مناسبی برای توسعه دولت الکترونیک در حیطه وظایف سازمانی خود انجام نداده‌اند. این دستگاه‌ها عبارتند از:^۲

- سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان امور عشایر ایران، سازمان بهزیستی کشور، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، سازمان تأمین اجتماعی، شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران، سازمان وظیفه عمومی ناجا، شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان ملی بهره‌وری ایران، سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای، جهاد دانشگاهی، سازمان بازرسی کل کشور، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی پتروشیمی ایران، شرکت توانیر، سازمان مدیریت بحران کشور، سازمان تعزیرات حکومتی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، سازمان حج و زیارت، صندوق ضمانت صادرات ایران.

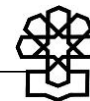
برخی از دستگاه‌های مهم کشور در حال تدوین شناسنامه خدمات خود هستند و تاکنون شناسنامه خدمات خود را به‌طور کامل به تأیید سازمان اداری و استخدامی کشور نرسانده‌اند. این دستگاه‌ها عبارتند از:^۳

- قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، بانک مرکزی، وزارت دادگستری، سازمان بورس و اوراق بهادار.

۱. گزارش پنجم ارزیابی خدمات الکترونیک بر اساس مدل بلوغ دولت الکترونیک- تیر ۱۳۹۸- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.

۲. همان.

۳. همان.

همچنین طبق تبصره «۲» بند «ث» ماده (۶۷) قانون برنامه ششم توسعه، تعامل اطلاعاتی بین دستگاه‌های اجرایی بر بستر شبکه ملی اطلاعات، باید صرفاً از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) انجام شود. وضعیت فعلی مرکز ملی تبادل اطلاعات به شرح زیر است:

• ارائه ۶۷۰ خدمت دستگاه اجرایی (طبق برآورد باید ۲۰۰۰ خدمت دستگاه اجرایی از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات عرضه شوند. تاکنون ۳۳ درصد این خدمات از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات ارائه می‌شود).

• ۵۰ میلیون تراکنش ماهیانه (دستگاه‌های اجرایی هنوز بسیاری از خدمات پرکاربرد خود را از این زیرساخت ارتباطی ارائه نمی‌کنند).

• ۴۶ دستگاه اجرایی در حال عرضه و دریافت خدمات (دستگاه‌های زیادی تاکنون عرضه خدمات خود را به مرکز ملی تبادل اطلاعات منتقل نکرده‌اند).

• ۱۱۸ دستگاه اجرایی در حال دریافت خدمات.

مطابق نتایج ارزیابی‌ها، مهم‌ترین خدماتی که عدم الکترونیکی شدن آنها مراجعه حضوری روزافزون مردم به دستگاه‌های اجرایی را به دنبال داشته است عبارتند از:

• خدمات صدور مجوز دستگاه‌های اجرایی (شاخص بهبود فضای کسب و کار نشان‌دهنده بدتر شدن وضعیت به واسطه عدم بهره‌گیری مناسب از فناوری اطلاعات و عدم حذف فرایندهای زائد است).

• خدمات حوزه سلامت (عدم اجرایی شدن نسخه الکترونیکی، فقدان یکپارچه‌سازی اطلاعات

بیمه‌ای کشور، عدم حذف دفترچه بیمه و عدم تعامل بین سازمان‌های بیمه‌گر و وزارت بهداشت).

• خدمات حوزه املاک، زمین و مستحقات.

• خدمات پولی و مالی (ضعف نظام اعتبارسنجی، کیف پول الکترونیکی، چک الکترونیکی و نیز

عدم الکترونیکی شدن بسیاری از توانمندی‌های بازارهای سرمایه).

• خدمات مالیاتی (ثابت اظهارنامه‌های مالیاتی به صورت الکترونیکی است، اما راه‌اندازی سامانه

مورد نیاز برای ثبت و گردآوری داده‌های متقن از چالش عمده بخش مالیاتی کشور است).

• خدمات تأمین اجتماعی و خدمات حمایتی سازمان‌های بیمه‌گر.

اقدام‌های پیشنهادی

بررسی‌ها نشان می‌دهند بسیاری از پروژه‌های توسعه دولت الکترونیکی اجرا نشده‌اند و روند پیشرفت این پروژه‌ها مطلوب نیست. به همین دلیل، تحقق اهداف اسناد بالادستی نیازمند نظارت نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی است.

۵. نکات مهم درباره ساختار کمیسیون صنایع و معادن

یکی از کمیته‌های تخصصی ذیل کمیسیون صنایع و معادن، کمیته تخصصی پتروشیمی است. در این کمیته تمامی موضوعات مرتبط با صنایع بالادستی و پایین‌دستی پتروشیمی مورد بررسی قرار می‌گیرد. لکن از آنجایی که شرکت ملی صنایع پتروشیمی یکی از شرکت‌های تابعه وزارت نفت است، کمیسیون انرژی نیز در برخی مواقع موضوعات مرتبط با صنعت پتروشیمی را در دستور کار قرار می‌دهد. این درحالی است که بنا به دلایل متعددی از جمله دلایل ذیل پیشنهاد می‌شود کلیه امور مربوط به صنعت پتروشیمی در کمیسیون صنایع و معادن پیگیری شود:

- از اهداف مشترک قوانین و اسناد بالادستی کشور شامل سیاست‌های کلی انرژی، سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و قانون برنامه ششم توسعه، تکمیل زنجیره ارزش، تولید و فروش محصولات نهایی پتروشیمی است. این درحالی است که وزارت نفت خود را متولی حلقه نهایی این زنجیره یعنی صنایع تکمیلی و پایین‌دستی پتروشیمی نمی‌داند و صنایع پایین‌دست پتروشیمی زیرمجموعه وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

- مسایل و مشکلات صنایع پایین‌دست پتروشیمی به کمیسیون صنایع و معادن منتقل می‌شود. لذا به منظور بررسی همه‌جانبه مسائل صنعت پتروشیمی کشور و ایجاد هماهنگی و تعامل لازم بین فعالان اقتصادی در بخش‌های مختلف این صنعت (صنایع بالادستی، پایین‌دستی و صنایع جانبی)، باید مسائل این صنعت به صورت یکپارچه مورد بررسی قرار گیرد که از این حیث کمیسیون صنایع و معادن نسبت به کمیسیون انرژی در اولویت قرار دارد.

- اصولاً در طبقه‌بندی بین‌المللی بر حسب کد آیسیک، صنایع پتروشیمی به عنوان صنایع ساخت مطرح بوده و مواد و محصولات پتروشیمی در بخش صنعت قرار دارند. کد ساخت مواد و محصولات شیمیایی و کد محصولات از لاستیک و پلاستیک از جمله کدهای دو رقمی آیسیک است که در طبقه‌بندی بخش صنعت قرار دارند.

- صنعت پتروشیمی همانند بسیاری از صنایع دیگر، عملاً خوراک و سوخت خود را از بخش انرژی دریافت می‌کند و بقیه پروسه تولید جزء صنعت و شامل سیاستگذاری صنعتی می‌شود. اگر این زنجیره در بخش صنعت متمرکز نگردد، بی‌تردید دوگانگی در استراتژی توسعه صنعتی به وجود آمده و کارایی صنعت پتروشیمی کاهش خواهد یافت.

در برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت، بخش مهمی از راهبرد مربوط به صنایع پتروشیمی است که مؤید نظرات مطرح شده در ارتباط با در هم تنیدگی صنعت پتروشیمی و بخش صنعت است.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۰۶۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ۱۰. کمیسیون صنایع و معادن؛ وظایف، اختیارات و اولویتهای پیشنهادی

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و معدن و فناوری اطلاعات)
تهیه و تدوین کنندگان: فاطمه میرجلیلی، پریسا علیزاده، بابک بهادری، سعید شجاعی، ابراهیم مقصودی،
حسن پوراسماعیل، ابوالقاسم رجبی، مهدی صادق احمدی
ناظران علمی: حسین افشین، علی اصغر اژدری
ویراستار تخصصی: _____
ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۳/۱